שבועת הדיינין פרק ששי שבועות מא.

שבועה דאורייתא. הנאה במקצת הטעמה. שבועה דרבנן הא דרב נחמן: **מיפך שבועה.** אם אמר המתנה לתובע הנשבע ותול: **מיפס לנכסיה.** אם אמר איני נשבע ואיני משלם יורדין לנכסיו ונוטלין לזה: **שכנגדו חשוד.** הנתבע חשוד על השבועה ותנן לקמן (דף מד:) שתקנו חכמים שישבע התובע ויטול: **תקנתא היא.** שבועה עצמה של היסת תקנתא היא ותקנתא שיהא תובע נשבע ונוטל לתקנתא היסת שבועה שלא באה עליו אלא בתקנת חכמים לא עבדינן ויפסיד התובע בלא שום שבועה: **דפליגי עליה דרבי יוסי.** גבי מציאת חרס שוטה וקטן: **נקטיה לנוכסיה דלשכיקה לגנימיס הוא.** לוחזו בגיליו המלרים כו עד שיתן לו טלית שעליו כלומר כיון דמשמתינן ליה לעולם עד דליתיב ליה ליה לך למיתת לנכסיה עדיף מהאי. כל דבר המלוי ממאומר קרי ליה כוכבא כדאמר לחזו גרמא ומתיה לכוכבא ואמר תמרי נאלו הן הגולן (מכות דף ח.): **עד דמטי זמן נגדיה.** לבתר תלתין יומין כדאמרינן רב מנגיד אמאן דמשהי שמתיה דרבנן עליה תלתין יומין בהאהה נקטית (קדושין דף יב.): **אשכבע לי.** הלא פרעתיך: **וכי מה כין זה.** שלא פגם שטרו לפוגם שטרו דתנן (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה כילד היתה כתובתה אלף זוז והוא אמר התקבלת כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה הואיל ומודית במנה פוגמת את שטר כתובתה ולא תפרע השאר אלא בשבועה אליבא למיסמך מו אשטרא דאיכא למימר טפי קיבלה והשתא דאמרת משבועין לו מה יפה כחו משאם פגם את שטרו: **הפס.** גבי פגם את שטרו אע"ג דלא טעין לזה **אשכבע לי אלא אומר פרעתיך טענינן** ליה אנן ואמרינן לבעל השטר השבע: **משלח.** מפשיט: **לא מודקקינן ליה.** **להשבע דמיחזי דמשדינן ליה ולא** לנבות לו דהא אמר ליה אשכבע לי דלא פרעתיך: **נפטיו לך פטור.** אף משבועה ומיהו שבועת היסת איכא: **והא הכא כיון דפגעיה בעדים.** והודה לו בפניהם כמאן דאוזפיה בעדים דמי:

נתמיו

ומאן דתני אסיפא כו'. תוי"ט השתא דלא איתמר הלכתא כחד מהנך ליתני היכא דליכא דרדא דממונא לא מיפסק בדיינים המשבעין וקלת ליה מספק דהמע"ה ואעפ"כ לא היה מוחה בדיינים המשבעין וקלת נראה להשביע דאיכא דאמרי טפל לגשון דאשון כמו שאומר ריב"ל מיהו תוי"ט דאוזלינן בתר המיקל (וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף ה.) גבי ההוא רעיא דמייתי התם מילתא דר"נ מרישא דמתני' ור"ת דוחה דאיכא למימר דהתם רישא דמילתא נקט ומסיפא פריך דמשבעינן ליה היכא דליכא דרדא דממונא דהתם נמי איכא דרדא דממונא מאחר שהיו רגילין למסור לו בכל יום ועוד דהא איכא קהדי דאכל תרי מיניהו ורב המי גאון פירש דלא משבעינן ליה אלא כשמתא אם הוא מייב ואינו משלם: **מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן.** כפ' הכותב (כתובות דף פח. ופס) גבי הא דאמר רב (א) נחמן אי פקח שמעון מייתי ליה לידי שבועה דאורייתא פירש בקונטר' דנפקא מינה דבאורייתא בעי למינקט תפלא בידיה ובדרבנן לא בעי ואין נראה דהכיא נפקותא לא אמרינן הכא ועוד דנפרק הסולח (גיטין דף לה. ופס) גבי אלמנה דקאמר אדרה בכית דין ואשבעה חון לב"ד פי' בקונטר' גופיה דבב"ד לא בעי אשבועי משום דבעי אנקוטי תפלא בידיה אף על גב דשבועה דאלמנה שבועה דרבנן היא וכרש שמעתתא דהכותב (כתובות דף פז: ופס) פירש נמי בקונטרס גבי הא דסבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא דנפקא מינה לאפוקי שבועה: **ולמר בר רב אשי דאמר בראורי'** נמי **מפכינן.** ריב"ן פי' בפס הקונטרס דהלכתא כותיה דקיימא לן כמר בר רב אי אמר במיפך שבועה וכן בתשובת רבינו גרשון מאור הגולה וכן רב המי גאון והביא ראיה דהלכתא כותיה מדקאמר לקמיה האי מאן דמפיק שטרא על חבריה אי אמר ליה האין אשתבע לי דלא פרעתיך אמרי' ליה זיל אשתבע ליה ומה התם דאית ליה עליה ממון גמור מדאורייתא יכול להפך עליו שבועה היכא דלית ליה (ב) אלא שבועה דאורייתא לכ"ש דמלי א"ל אשתבע לי אם ולפי דבריו מאן דפליג אמר בר רב אשי כ"ש דפליג אדלקמיה מיהו הגאונים נחלקו בהיות דלקמיה אי אמר ליה אשתבע לי דלא פרעתיך אם יכול אידך לחזור ולומר אשתבע לי אם ותפטר ואם יכול אין ראיה לרב האי דמי דבהיות דלקמיה ודאי תקנו רבנן משום דשכיחא דמתרמי זימנין טובא דבתר דפרעיה אשתבע שבועת ביזיה כדאמרינן בפ"ק דב"מ (דף עח:) אשתמוטי דקא משתמטי אמר ליה למחר יהבינא לך השתא דאיכא דספרא דאיכא מאן דמפיק שטרא אחבריה דפרעיה הוא לאו כל כמיניה. אלא אמרינן ליה זיל פרעיה ואי אמר ליה לישתבע לי דלא פרעתיה מחייבין ליה לאשתבועי ליה והני מילי בדטען הלוה ואמר לישתבע לי אבל אנן לא טענינן ליה כי היכי דטענינן לי הפגם שטרו: ואי צורבא מרבנן הוא האי דמפיק שטרא אחבריה לא מודקקינן ליה ללוה כד טענין לישתבע לי: **תוספתא** (פ"ד) מנה לי בידך אין לך בידי. וכן הטוען היה לך בידי ונתתיו לך או שיש לי בידך במנה כסות במנה פירות פטור: מנה לאבא בידך אין לו בידי או נתתיו לו או שיש לי בידו במנה כסות במנה פירות: מנה לי בידך אביך אין לך בידו כלום או נתנו לך או שיש לו בידך במנה כסות במנה פירות פטור.

בתחלת שנים אוחזין בטלית תני ר' חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ועדים מעידין אותו שיש לו עליו נ' זוז ישלם (עליו) נ' וישבע על השאר וק"ל כר' חייא: ג) וקשיא לן הא דתנינן בתוספתא היה טוען מנה בב"ד וכפר ובאו עדים והעידו שחייב לו חמשים זוז הרי זה משלם ופטור על השבועה. ואם היה עד אחד מעידו הרי זה נשבע על הכל: **פתני'** מנה לי בידך א"ל הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור:

ג) כנר הקשה בפ"ם בב"מ דף ה' כמין קושיא זו על ר"מ מגרייתא דתני אמטוייהו ופטינן דר"ת תנא הוא ופליג ודכוי דרבינו ל"ע.

מסורת הש"ס

ג) כ"מ יב. ניטין נט:, כ) נ"ניטין פא. כ"מ יב.), ג) נ"נקמן מו. כ"מ ה:), ד) נכ"מ קא: ועי' מ"מ בהפלאה שבערכין ערך ככפן, ה) נעי' תוס' כ"ב ל. ד"ה לאלו), ו) נעי' מהרש"ל), ז) נקמן מה.), ח) שיך לתתני' ברים פרקין.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מאי מיכא וכו' נגי הא דאמר רב פפא אי פקח הוא מייתי לי' כל"ל ותיכא נתמן ותיכא שמעון נתמן: (ב) ד"ה ולמר וכו' ולית ליה עליה אלא שבועה:

גליון הש"ם

גס' ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. עי' לקמן דף מו ע"א תוס' ד"ה כדתנן: תוס' ד"ה ומאן וכו' אם הוא חייב אינו משלם. עי' כ"ק דף קיח ע"א תוס' ד"ה ר"נ: ד"ה ולמר וכו' ואם יבול אין ראיה. היינו דלמ"ל דלא מהפסים בדאורייתא צריך הנתבע ליפטר כיון דשבועתו א"א לקבל. רק דיכול הוא לבטל שבועה עליו כמו על העבד דיכול לומר השבע לי גם יכול התובע לבקש שבועה זו השבע ויטול. אבל אם מדאורייתא מהפסים מהפסד הנתבע שבועתו עליו וצריך התובע ליפטר כמע"ל פסוט. ולא כהתרש"ל דנדחק כזה:

רבינו חננאל

דמתני לה אסיפא אמר לך הכא אמר רב נחמן משבועין אותו שבועת היסת משום דאיכא דרדא דממונא. פירוש עיקר. דהא הורה לו מקודם כגון הא דנרסינן בפרק חומר בקודש (חגיגה כא.) א"ר אילעא א"ר חנינא עשר מעלות שנו כאן כו' עד מאי טעמא הראשונות ראית להו דדרא דטומאה מדאורייתא גזרו בהו רבנן כו': מה איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן. ואמר בדרבנן אי אמר ליה השבע וטול הדין עמו בדאורייי (למימר) (לא. ולמר) בר רב אשי אפילו בדאורייתא מפכינן. ולית הלכתא כותי. דהלכתא כותיה בכל התלמוד בר ממיפך שבועה וחיורי. וסימנך הפך לכן. והני חיורי מפורש בפרק בהמה המקשה מר בר רב אשי בענין צומת הגידין כיון דזייני אע"ג (דחוורי) (דלא חוורי): הני תרתי בלחוד לית הלכתא כותיה. ואליבא דמר בר רב אשי. מאי בינייהו ואמרינן בדאורייתא אם לא ישבע נחתינן לנכסיה ונוטלין אותן לתובע אבל בדרבנן לא נחתינן לנכסיה. ולר' יוסי דתנן בגיטין פרק הנזיקין מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל נמור. ואוקימנא קסבר מוציאין אותו בדיינין. הנה אפילו בדרבנן מחתינן לנכסיה. מאי בינייהו ואמרינן בדאורייתא אם היה הנתבע (חשוד על השבועה) אפכינן השבועה ונשבע התובע ונוטל ובדרבנן לא מאי טעמא דעיקר השבועה מדרבנן הקנתא היא ותקנתא לתקנתא לישבע התובע וליטול לא עבדינן. ולרבנן דפליגי על ר' יוסי דאמרי לא נחתינן לנכסי דגזול מציאת קטן מאי עבדינן ליה: ואסיקנא משמתינן ליה ואי לא אתי וחבע למישרייה עד תלתין יומין בתר ל' יומין הוא עידן נגדיה מנגדינן ליה כרב דרב מנגיד אמאן דחייל עליה שמתא

מוסף רש"י

גזל גמור מדברייהם. מפני דרכי שלום (ב"מ יב.) אפילו לר' יוסי לאו גזל דאורייתא הוא (גיטין סא.), למאי נפקא מינה. מדר' יוסי, הא אתא לאמטוייהו דהמתירני מכמיס בתקנתן בגזל גמור (ב"מ יב.), להוציאו בדיינין. ולרבנן לא כפיק בדיינים ומיהו לר' יוסי גזל מעלמא לא הוי ליפסל לעדות ולעבור עליו בלאו (גיטין סא.), ותקנתא. דכמנגדי יכבש ויטול בהיסת נמי תקנתא, דמן התורה מי שעליו לבלם הוא יכבש ויפטר מן המלמתין ויפן נכבש ויטול מן התורה, ואותן המעיין בכתובות (מד:) תקנת מכמיס הן ולבעובה דאורייתא עבוד רבנן תקנתא, אבל תקנתא לתקנתא לא עבדינן (ב"ח הנ).

רבינו חננאל (המשך)

דרבנן לי' יומין ולא קא תבע לשמתיה. והא דרב מפורשת ביבמות פרק רבן גמליאל: אמר רב פפא האי מאן דמפיק שטרא אחבריה וטען דפרע הוא לאו כל כמיניה. אלא אמרינן ליה זיל פרעיה ואי אמר ליה לישתבע לי דלא פרעתיה מחייבין ליה לאשתבועי ליה והני מילי בדטען הלוה ואמר לישתבע לי אבל אנן לא טענינן ליה כי היכי דטענינן לי הפגם שטרו: ואי צורבא מרבנן הוא האי דמפיק שטרא אחבריה לא מודקקינן ליה ללוה כד טענין לישתבע לי: **תוספתא** (פ"ד) מנה לי בידך אין לך בידי. וכן הטוען היה לך בידי ונתתיו לך או שיש לי בידך במנה כסות במנה פירות פטור: מנה לאבא בידך אין לו בידי או נתתיו לו או שיש לי בידו במנה כסות במנה פירות: מנה לי בידך אביך אין לך בידו כלום או נתנו לך או שיש לו בידך במנה כסות במנה פירות פטור.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ח מהל' טוען הל"ו סמג עשין לה טו"ש תו"מ סי' מז סי"ח:
מד ב מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:
מה ג מיי' פי"ז מהל' תביעה הל"יב סמג עשין עד טו"ש תו"מ סי' רע סעיף ח:
מו ד מיי' פי"ב מהלכות טוען הל"ד סמג עשין לה טור ש"ע תו"מ סי' לב סעיף ז וסי"ח:
ה (מיי' פי"ב מהל' טוען וטוען הל' ז):
מז ו מיי' שם פי"ח הל' ה סמג שם טור ש"ע תו"מ סי' מז סעיף ט:
מח ז מיי' פי"ד מהל' מלוה הלכה כ סמג עשין לד טור ש"ע תו"מ סי' פב סעיף כ:
מט ח מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע תו"מ סי' פד סעיף ח:
נ ט י מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע תו"מ סי' פב סעיף י:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com